

TRIBUNA

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ

APARE SUPT ÎNGRIJIREA D-LOR :

D-r Constantin Bucșan, D-r Onisifor Ghibu și Gheorghe Popp

CUPRINSUL :

- Un ardelean . . . Moravuri electorale.
 O. Ghibu . . . † Episcopul Dr. Vasile Hossu.
 Eugeniu Revent . . . Glasul morților.
 Atanasie Furnică . . . Dela Români din Serbia
 A. Cotruș . . . Ca mâne plec de aici...
 Gh. Popp . . . „Natiune” și Naționalitate în „Ungaria”.
 Două documente dela alegerea din Caracal.
 M. Strajan . . . Dintr'un caei de însemnări.
 A. D. Sasu . . . Reflexii și gânduri de sărbători.
 G. Sima . . . Formatarea Ironierelor Ungariei după răsboi.

CRONICI :

Rezultatul celor 2 alegeri partiale din 3 Ianuarie. — Retragerea candidaturilor naționale. — Visurile n-u-s permise (!). — «Ardealul» — O gardă nemțească. — Limba românească în armata Austro-Ungară. — O universitate Ruteană în Cernăuți — O revistă germană despre război în șapte limbi. — * Un anahronism: Moartea lui Ludovic Mocsary. — Execuțiunile polițice în Austria. — Vacanțe școlare lungi. — O revistă bună. — Apărătorii intereselor germane. — Ciurma religioasă. — D-l Al. Cazaban. — D-l N. Iorșa despre candidaturile dela Caracal și Galați. — O nouă plagă: siifilisul și tuberculoza. — A reapărut „Facla” — Politica d-lui T Râșcanu. — Bătrânii sub arme — Cărți primite la redacție. — Bibliografia. — Poșta redacției.

REDACȚIA :
 „LIBRĂRIA STĂNCIULESCU”
 Bulevardul Elisabeta No. 5
 BUCUREȘTI

ADMINISTRAȚIA :
 SÔC. AN. „RAMURI”
 Strada Liceului No. 5
 CRAIOVA

PREȚUL 40 BANI

18748

LIBRĂRIA PAOEL SURU

85 — Calea Victoriei — 85

(vis-a-vis de Biserica Albă)

Are două secții:

I) **Librăria propriu zisă**, cuprinzând tot felul de cărți române și streine și în special de cuprins religios; tot felul de rechizite școlare. Librăria se însărcinează a procura orice carte română sau străină i s'ar cere. Autorii de cărți religioase sunt rugați să trimită librării operele lor spre a fi vândute.

II) **Secția cultului** conținând: vesminte bisericești, candelă, potire, discuri, cădelnițe, icoane de tot felul simple și îmbrăcate și tot felul de obiecte bisericești făcute din stofele și metalele cele mai fine. Prețurile mai avantajoase ca oriunde.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A apărut:

ATACUL

însemnările din războiu
ale unui soldat român din
armata Austro-Ungară

de **Cassian R. Munteanu**

Prețul lei 1.50. — A se cere la toate librăriile din țară.

Abonați, cetiți și răspândiți

„LIBERTATEA” (DIN ARDEAL)

Cea mai bună gazetă pentru popor

Redactată de Părintele **I. MOȚA** (din Orăștie).

— Redacția și Administrația: București, Str. Fântânei 100. —

Abonamentul foii „Libertatea”, cu adaosul ei literar, Foia interesantă la un loc,
este: lei 6 pe an, lei 3 pe 1/2 an.

„TRIBUNA“

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ SĂPTĂMÂNALĂ

MORAVURI ELECTORALE

O seamă de ardeleni au venit la alegerea dela Caracal. Au venit să vadă într'un colț al țării progresele statului român, forma de organizație și spiritul administrației, care îi va stăpâni mâine-poimâine și pe dânșii. Au venit să mai vadă un preludiv al Unirii, al României mari, din prilejul alegerii poetului Goga.

Trebue să mărturisim că am încercat o adâncă și dureroasă decepție. Noi cunoșteam sistemul administrației ungurești, împotriva căruia am luptat generații de-arândul—și eram scârbiți de ele. Le înțelegeam însă, căci în Ungaria rassa dela putere voia să sugrume și să destăințeze tot ce nu era unguresc. Una dintre armele cele mai puternice o găsim în administrație, care ne șicana până la sânge.

În România liberă toți cetățenii sunt de acelaș neam. Intre diferitele partide, cari se perindează la putere, nu poate fi decât o întrecere pentru a desăvârși sistemul administrativ și pentru a consolida temeliile statului român.

Își poate oricine închipui uimirea noastră când în Caracal am întâlnit stări de lucruri și moravuri înspăimântătoare. Nu vrem să stăruim acum asupra tuturor scăderilor de cari ne-am izbit, căci nu e vremea potrivită.

Ținem însă să rugăm administrația din Caracal să nu ne silească a o compara cu cea ungurească, să nu ne dea lovituri sufletești cari ar provoca răni greu de tămăduit.

Iubim prea mult România și ținem ca icoana ei să trăiască neprihănită în sufletul nostru. E patria fraților noștri; mâine, împreună cu Ardealul, va fi patria noastră a tuturor.

De aceea o cinștim. Cinstiți-o și voi, reprezentanți oficiali de astăzi ai Caracalului.

Un ardelen

(Din „Ardealul“ dela Caracal, No. 10).

† EPISCOPUL Dr. VASILE HOSSU

A murit la Budapesta, în floarea vieții, unul dintre puținii Români cari credeau în putința unei împăcări cinstite cu Ungurii și a unei conviețuiri pacinice cu ei pentru toate timpurile. În adevăr, episcopul greco-catolic dela Gherla, Dr. Vasile Hossu, mai ales în urma educației sale anafionale din Roma și a legăturilor sale intime cu clerul superior romano-catolic unghuresc, a trăit, până în clipa cea din urmă a vieții sale, în convingerea că cele două rase, fundamental deosebite, cari s'au vrășmășit o mie de ani, pot duce casă împreună în mod cu totul mulțumitor pentru ambele, dacă vor lucra cu bunăvoință în acest acest sens.

Convingerea aceasta i-a fost sinceră, deși adeseori trebuie să fi simțit o mare greutate în suflet pentru a o putea păstra și pe mai departe. Căci frumoasa teorie patriotică și creștinească, avea să se ciocnească în fiecare moment de realitatea dură, care-i dovedea contrarul. Dar episcopul Hossu nu vroia să vadă faptele dureroase pe cari i le scotea înainte realitatea; el continua să acorde tot creditul teoriei pe care-i plăcea s'o cultive.

Astfel nu poate fi o mirare că acest om, înzestrat cu multe calități frumoase, a oscilat o viață întreagă între două neamuri, profund îndușmănite, trecând în fața Românilor de Român, iar în fața Ungurilor de foarte bun Ungur și că, de fapt, n'a putut servi aproape cu nimic ideia pe care o mărturisea. E adevărat că o împăcare propriu zisă între Români și Unguri n'a încercat niciodată, dar, personal, în toată viața lui a căutat legături strânse mai ales cu Unguri, dela a căror bună voință spera o îmbunătățire esențială a situației bisericii sale. Apropierea prea mare însă față de episcopii unguri a fost mai curând fatală de cât folositoare pentru biserica greco-catolică română; ea i-a dus pe toți episcopii români la conferințele catolice cu Ungurii și la o depărtare de Românii ortodoksi.

Caracterul catolic al bisericii unite prin aceasta tot mai mult teren, pe socoteala caracterului românesc

al ei. Iar prietenia cu miniștrii unguri l-au dus adesea la o ignorare a intereselor naționale ale bisericii și școlii și la concesiuni pe care nici un român intransigent nu le poate aproba. Cuvântările lui ținute în Casa magnaților (senat) erau de o duplicitate pe care opinia publică nu putea să nu o remarce ca periculoasă tendințelor naționale sănătoase.

În însuși „corul episcopesc greco-catolic“ epp. Hossu reprezintă o notă cam disonantă. Promptitudinea cu care era gata să primească orice măsură venită „de sus“, dela guvern, cu privire la biserica și la școala românească, l-a adus nu odată în conflict cu colegii săi cari înțelegeau în alt chip drepturile guvernului lumesc asupra celui bisericesc.

Altfel, episcopul Hossu era un om înzestrat nu numai cu frumoase calități intelectuale, ci și cu o rară cultură socială care știa să câștige pe oricine, și cu o cultură teologică și generală dintre cele mai rare. Ca administrator a dat dovezi de multă înțelegere a nevoilor credincioșilor. La Lugoj, unde a fost timp de vre-o 5 ani episcop, a făcut o mulțime de lucruri bune, iar la Gherla, unde a venit pe urma unui om uitat de sine ca I. Szabo, de asemenea a început să deștelenească cu bune rezultate ogorul nelucrat, deși cu mijloace bănești exoperate dela stat. Astfel a exoperat bani pentru un nou local pe seama școlii normale (în care însă a consimțit ca jumătate materiile să se predea și mai departe în limba maghiară), și a unui alt local pe seama seminarului, în care studiile se predau partea cea mai mare în latinește. Tot în urma stăruinței lui s'a deschis la 1 Septembrie 1915, în Gherla, și o școală normală de fete, probabil tot bilingvă.

În dieceza Gherlei, care zăcuse, timp de un sfert de veac, în întunec și într'o atmosferă asfixiantă, activitatea lui Hossu a fost, relativ, dintre cele mai binefăcătoare.

De accia dieceza Gherlei îl va plânge în mod sincer ca pe unul care i-a adus mult bine.

Odihnească în pace!

O. Ghibu.

GLASUL MORȚILOR

— Ce plânsset jalnic se-aude?
 E glasul codrilor de brad,
 Ori apele șoptesc în noapte.
 Sărind ușor din vad în vad?

— Nu-i plânsul codrilor de munte
 Și nici șoptitul unui val...
 E clopotul ce trage-ntruna
 La glasul morții, în Ardeal.

— O pată roșie, aprinsă,
 O vezi spre sară 'n asfințit?
 — E Cerul ce-i stropit cu sânge
 Din trupul celor ce-au pierit.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Priviți cum vin atâtea umbre
 În trist și nesfârșit convoiu,
 Cu pacea nopții înstelate...
 Sunt morții noștri din războiu.

Și vin într'una, fără număr,
 Bătrâni cărunți, flăcăi, copii,
 Pământul țării ni-l sărută
 Și semne fac spre noi cei vii...

Apoi un sgomoț surd s'aude,
 Un uragan venind din zare,
 E glasul vetrelor străbune,
 E strigătul de răsbunare!

Eugeniu Revent

DELA ROMÂNII DIN SERBIA*)

I. A treia categorie de refugiați.

Sub cuvântul „refugiați“ se înțeleg în țară numai românii veniți în cursul războiului din Ardeal și Bucovina, pe când nimeni nu se gândește că mai există și români refugiați din Serbia. Această eroare în opinia publică este produsă prin unele notițe de ziare care compătimeau miile de refugiați „sârbi“ din satele de pe țărmul drept al Dunării, îndemnând populațiunea noastră să ajute pe acești nenorociți ai soartei.

Este cunoscut însă că teritoriul dintre Dunăre, Morava și Timoc este locuit de o populație românească. Locuitorii din acest ținut, cari s'au refugiat în grabă din cauza înaintării rezezi a germano-bulgarilor, sunt în majoritate Români. Acești Români și-au manifestat sentimentele lor românești mai întâi la începutul războiului balcanic. În speranța sigură a eliberării lor culturale, ei și-au ridicat glasul, cerând ajutor de la țară-mamă. Ei nădăduiau că, luându-le România apărarea, vor fi împărtașiți și ei de o picătură de drept la viață națională, de oarece și ei au contribuit simțitor la realizarea principiilor în baza cărora s'a pornit războiul balcanic.

Războiul contra Turcilor pentru liberarea naționalităților, a fost deviza aliaților balcanici la 1912. Românii din Serbia au pornit și ei cu o însuflețire laudabilă, căci știau foarte bine și ei cât de greu e jugul turcesc. Poeziile și poveștile populare românești din Serbia le aminteau toată mizeria care vine de la turci. Și când, în drumul victorios al armatei sârbe, Românii din Serbia au ajuns în Macedonia, au auzit acolo graiu românesc, au simțit o mândrie și o mulțumire fără de margini. La întrebarea lor: „Ce mă, și pe aici sunt români?“ ei au primit drept răspuns, că în Macedonia trăesc sute de mii de frați de-ai lor, robi la Turci! Astfel putem înțelege ușor eroismul dovedit de Românii din Serbia la Adrianopol. În adevăr, regimentul XIII, compus în majoritate din Români

*) Atragem atenția cititorilor noștri asupra acestor articole scrise de amicul intelectual român din Serbia, care trăește de câțva timp în România, și care ni-a promis că va colabora de aici încolo cât se poate de des la revista noastră.

din Craina, a fost cel care a luat Adrianopolul, intrând între cei dintâi în oraș.

Sute de ani Români de peste Dunăre au luptat contra Turcilor, dar niciodată n'au suferit o decepție mai mare decât atunci, când, cu toată încrederea lor fermă în civilizație și în țara-mamă, glasul lor a rămas strigăt în pustiu.

Războiul european i-a găsit pe Români din Serbia în aceeași stare culturală și politică ca și războiul balcanic, însă într'o stare sufletească deprimată. Încă la începutul războiului ei au avut nenorocirea să se vadă față în față cu „dușmanul“, care era fratele lor din Banat, cu care acum doi ani trăia în speranță să se unească pentru veci. Cuvintele: „Mă, nu trageți, că suntem români“ ale românilor din Banat, cari trecând în 1914, dela Orșova, în frunte cu un ofițer ungar, pe țărmlul sârbesc, văzându-se în fața soldaților români din Serbia în loc să tragă și unii și alții, sunt o dovadă de conștiință.

O tragedie cum nu se poate alta mai dureroasă!

Ce groază se va fi produs în sufletul bieților Români din Serbia văzându-l pe fratele său „victorios“, stând de pază, ca Austriacii și Germanii să-i prădeze în toată liniștea, vitele, paserile, bucatele ș. a. și să le expedieze în Germania, iar Bulgarii să jefuiască casele, să adune țesături și tot ce era de valoare și să le trimită încărcate pe care în Bulgaria. Inseși bisericile le-au fost jefuite de acești barbari. Argintul, aurul, odăjdiile sfinte au fost încărcate în vagoane și trimise la Sofia, în vreme ce soldații Români din Ungaria se uitau cu durere la toate aceste nenorociri ale fraților lor.

Români iridentști găsindu-se în toate țările beligerante, au fost trimiși ca avangarda, pentru a înlesni strănilor lor victoria și prădarea chiar și lucrurile cele mai sfinte, iar românilor aceste fapte le-au înegrit cu totul sufletul.

Da-va Dumnezeu ca acești jefuitori ai casei Domnului și lucrurilor celor mai sfinte ale omului să fie pedepsiți așa cum merită; iar românul care luptă pentru cauza străină să-și câștige drepturile naționale-culturale și politice răscumpărate cu prea mult sânge.

Dintre acești nenorociți din Serbia unii au luat lumea în cap, refugiindu-se la frații lor din România. Ce durere pentru ei văzând că aici, în loc să fie primiți cu dragoste, ei sunt socotiți drept Sârbi !

Nenorocit popor Românesc, care nu-ți cunoști frații nici în ceasul celei mai grozave încercări !

Veni-va oare ceasul izbăvirei și pentru tine, după atâtea suferințe cari ne par fără sfârșit ?

II. Refugiații români din Serbia și noi.

Refugiații din Serbia au fost îmbrățișați de populația noastră cu multă bunăvoință. La început a fost greu de a îndeplini datoria de ospitalitate frățească în mod mai larg din cauza numărului prea mare al refugiaților și din cauza surprinderii generale. Aceasta cu atât mai mult, întrucât refugiații nu voiau să se îndepărteze de Dunăre, de unde puteau să privească casele sau munții și cu câmpiile lor, așteptând ca în curând să se reîntoarcă.

Mai târziu după ce s'au convins, că invazia germano-tătară nu este trecătoare, unii s'au decis cu inima frântă să se împrăștie pe moșiile învecinate și să-și agonisească traiul cât e cu putință, iar alții s'au înapoiat acasă, unde, după cum se confirmă, mor de foame, casele și averea lor fiind prădate de inamici.

Cea mai mare parte din acești refugiați sunt Români, căci toate satele dintre Timoc și Dunărea sunt românești. Locuitorii lor s'au refugiat la noi în țară cu întreaga lor familie. Pe când adulții își pot găsi aici o ocupație, copiii pierd vremea fără nici un rost. Este datoria Românilor de aici să primească, copii acestor nevolnici în școlile statului, dându-le aceeași educație ca și copiilor lor. Acuma e timpul, ca să se îndrepte păcatele înaintașilor noștri, de a nu se fi interesat câtuși de puțin de soarta fraților din Serbia, îndrumând pe copiii acestora, pe care fatalitatea i-a alungat pe teritoriul românesc, spre o cultură românească națională.

În toată Italia de sud, copiii sârbi urmează la școale pe aceleași bănci cu copiii italieni.

Atât cât face Italia pentru sârbi, e datoare să facă și România pentru copiii români din Serbia.

III. Problema Românilor din Serbia și intențiile Bulgarilor.

După ce au răpus pe Sârbi, Bulgarii și Nemții sunt preocupați de fixarea unor legi de anexare. Conform înțelegerii stabilite, Bulgaria urmează să anexeze Macedonia întreagă și Serbia de est dela Morava până la Timoc, pentru ca să fie în direct contact cu Austria. În acest scop Germanii au început deja clădirea liniei ferate Orșova-Negotin.

Biruitoarii adică consideră ocuparea Serbiei ca fapt definitiv, neadmițând că despre acest teritoriu să se mai discute vreodată la masa verde. Germanii au săvârșit în acest război multe fapte contra obiceiurilor și legilor internaționale și se pare că și acestei chestiuni vor să-i dea o ultimă înfățișare prin anexare.

Cât privește anexarea acestui teritoriu chestia se prezintă altfel. Teritoriul dintre Morava, Dunăre și Timoc, locuit de sute de mii de Români, nu poate fi anexat de Bulgari, fără să jignească România, care nu poate renunța la connaționalii ei. Guvernul bulgar, având astfel de intenții, dovedește că duce un război de cucerire și pradare, și nu, cum declară unii din politicienii bulgari, alipirea la regat numai a teritoriilor unde trăesc connaționalii lor.

Pentru România deja împărțirea Macedoniei a fost o lovitură, de oarece în loc de autonomie, care trebuia să cuprindă pe toți Aromânii (700.000), aceștia au fost împărțiți în trei părți și au fost în acest timp scurt periclitați în dezvoltarea lor culturală și națională, mai ales din partea Grecilor și a Sârbilor. Este trist, dar adevărat, că tocmai acei, cari aveau datoria și interesul de a menaja pe Aromâni, le-au suprimat drepturile recunoscute prin tratatul din București. Având nevoie și în actualul război de ajutorul României, Sârbi au încercat prin reviste franceze să convingă lumea că în Serbia (valea Timocului) nu există Români de loc.

Programul statelor balcanice și al României este *în-tregirea neamului*. Având în vedere acest scop înalt, toate aceste state trebuie să fie sincere în relațiile lor politice. Lăcomia a vătămat numai interesele bulgărești; tot așa ea poate să fie vătămătoare năzuințelor sârbești; iar României

poate să-i fie vătămător sentimentul ei prea compătitor, rezerva și modestia imprudentă.

Ne pare rău că Sărbii suferă un dezastru care rar se repetă în istoria unui popor; ne doare inima, când ne gândim că și poporul român suferă soarta lor (fie ea meritată sau nemeritată).

Idealul nostru național trebuie să ne strălucească întotdeauna, și în orice împrejurare. Datoria noastră firească ca români este să tindem ca toți să fim uniți și sufletește și trupește.

Atanasie Furnică

CA MÂNE PLEC DE-AICI... 1)

*Ca mâne plec de-aici
Cu ultimii Ardealului voinici...
Ca mâne plec și eu
Pe drumul cel mai lung și greu
Ce mi-l deschide viața blestemată...
Mă duc și eu
Și poate nu m'oiu mai întoarce niciodată...*

*Plec mut cu ai Ardealului voinici,
Mă duc spre țara,
În care curge sângele ferbinte
Peste pământul alb de oseminte...*

*Mă duc ca mâni,
Cu slugi și cu stăpâni...
Mă duc pe-un drum cu-aceia ce mi-s dragi,
Cu 'nduioșate turme de iobagi,
Care vorbesc o limbă ce-i și-a mea...
Mă duc cu ei,
Mă duc la lupta grea...
Și poate nu mă voiu înloarce niciodată...*

A. Cotruș

1) D-l Aron Cotruș care a publicat înainte cu o jumătate de an un foarte bine apreciat volum de poezii despre războiu (intitulat: „Sărbătoarea morții”) și care în timpul din urmă era redactor la „Gazeta Transilvaniei” din Brașov,—deși de o constituție foarte debilă, a fost chemat sub drapelul unghuresc. Cu această ocazie d-sa a publicat în „Românul” din Arad poezia pe care o dăm aici și care reoglîndește tot amarul unui suflet chemat să lupte în zadar, alături de frații cari și ei luptă tot în zadar. (N. Red).

„NAȚIUNE” ȘI „NAȚIONALITATE” ÎN UNGARIA

„Distincțiunea între „națiune” și „naționalitate” pe care o cunoaște limba ungurească, nu este cunoscută în nicio limbă străină (neliniște)”...

Extragem această prețioasă mărturisire dintr'o cuvântare recentă a primului ministru ungar. Contele Tisza fusese interpelat în ședința dela 12 Ianuarie a. c. a Camerii ungurești asupra unei declarațiuni a baronului Conrad von Hötendorf, șeful statului-major austriac. Intr'un ziar din Viena care îi ceruse câteva rânduri de colaborare pentru numărul său de Crăciun, baronul Conrad făcuse următoarea declarațiune lapidară :

„Tradițiunea războinică a unei oștiri vechi, contopită de sute de ani în focul bătăliilor, prețuiește mai mult decât ațâțarea națională a spiritelor“.

Această declarațiune laconică a fost mult comentată în cercurile politice ungurești. Susceptibilitatea ungurească, exaltată de „victoriile” pe cari le atribuie vitejiei soldatului ungar, se simțea vizată prin cuvintele generalului austriac. Armata austriacă fusese totdeauna adăpostul spiritului de vrășmășie împotriva Ungariei. Oamenii politici Kossuthiști au crezut că declarația baronului Conrad este dovada reînvierii acestui spirit antimaghiar, care odinioară prigonea sentimentul național unguresc în armată. De aici interpelarea deputatului ungar Géza Polónyi.

În explicațiile pe cari le dădu, primul ministru ungar încercă prin o serie de sofisme încurcate să demonstreze că baronul Conrad nu a voit să jighească sau să deprecieze „sentimentul național”. Autorul, spune contele Tisza, nu a vorbit de ațâțarea „sentimentului de națiune”, ci probabil de ațâțarea periculoasă a „sentimentului de naționalitate”, pentrucă, spunea primul-ministru, în limba germană cuvântul „național” se raportează atât la „națiune” cât și la „naționalitate”, deosebire care nu este cunoscută decât în limba ungurească.

Pe lângă micile animosități dintre unguri și austriaci, a căror însemnătate nu trebuie însă exagerată, pe noi ne interesează această din urmă mărturisire a primului-ministru ungar.

Autorul deosebirii între „națiune” și „naționalitate” este probabil creatorul legii de naționalități, din Ungaria, votată în anul 1868, ministrul baron Iosef Eötvös. Spirit larg și liberal, acest ministru ungar căutase o formulă spre a împăca ideia hegemoniei ungurești, la care nu putea să renunțe nici el, cu nevoia de libertăți naționale pentru popoarele nemaghiare. Din acest conflict ieși probabil deosebirea factice între „națiune” și „naționalitate”. Știința juridică ungurească, rabulistă și chițibușară, o adoptă și-i dădu o consacrare de erudițiune. După ea „națiunea” e o noțiune politică-juridică, până când «naționalitatea» nu e decât o noțiune etnică.

De aceea „naționalitatea“ nu e coordonată, ci subordonată „națiunii“. „Naționalitatea“ e un grup, o fracțiune a populațiunii, vorbind o limbă a parte; „națiunea“ e totalitatea *cetățenilor* cu drepturi politice. „Naționalitatea“ se bucură de unele drepturi de ordin bisericesc, școlar, administrativ și cultural (cari aproape toate, precum e bine știut, nu sunt respectate) dar ea nu se poate împărtăși de drepturi politice și constituționale. Acestea revin „națiunii“, unicul lor depozitar. Fiecare cetățean este *ungar*, căci face parte din *națiunea ungară*, dar numai cetățenii a căror limbă natală e cea ungurească sunt *maghiari*. Românii sunt numai *ungari*, ungurii însă întrunesc în acelaș timp două calități: ei sunt *unguri și maghiari*, căci fac parte în mod simultan din națiunea *ungură* și din naționalitatea *maghiară*. Și aici o particularitate, un truc unguresc: limba ungurească nu are pentru acești doi termeni: *ungar și maghiar*, decât un singur cuvânt, cuvântul *maghiar*. Profitând de această coincidență, ungurii pretind la drepturi cari le revin ca *națiune* și nu ca *naționalitate*. Bazați pe ea, ei reclamă drepturi *naționale* pentru limba lor în organizația de stat, drepturi la cari *naționalitățile* nu pot aspira (deși „legea de naționalitate“ le acordă pe hârtic).

Am încercat să schițez aici, desigur în mod incomplet și fără glosele critice necesare, fără să analizez caracterul nelămurit și factice echivocul, nedreptatea și adesea absurditatea plină de contradicții a deosebirii ungurești între „națiune“ și „naționalitate“. Nu m'ași mira dacă cititorii din Regat nu ar fi reușit să se edifice din această încercare de expunere. Este greu a pune claritate în lucruri cari prin natura lor sunt puțin limpezi.

Am făcut însă această expunere pentru a ilustra importanța declarațiunii contelui Tisza.

Primul-ministru ungar recunoaște că deosebirea între cele două cuvinte de cari am vorbit nu există în limbile străine, nici chiar în limba germană. Este însă știut că limba literară și științifică ungurească, formațiune savantă și factice, este pe de-a-ntregul decalcată după cea germană. Mărturisirea contelui Tisza e prețioasă. Ea recunoaște că „națiune“ și „naționalitate“ e o deosebire născocită de nevoile științii a legislațiunii ungurești pentru a da formulă legală unei asuprii politice și naționale. Ca de atâtea ori știința a fost coborâtă la rolul de servitoare a politicii. Sub mantia ei largă ea era chemată să acopere o nedreptate.

„Națiune“ și „naționalitate“ sunt cuvinte cari trebuie să justifice hegemonia ungurească și șerbia politică a nemaghiarilor. Spre a le înlătura trebuie însă înlăturarea lucrului însuși pe care-l exprimă: stăpânirea și exploatarea politică a românilor prin unguri. Nedreptatea are nevoie de formule tulburi și echivoce, dreptatea singură iubește claritatea.

DOUĂ DOCUMENTE DELA ALEGEREA DIN CARACAL

Publicăm aici două manifeste date în favorul candidaturii d-lui O. Goga de către un număr de intelectuali din județul Dolj și Caracal. Cum ele n'au fost publicate nici în ziarul „Ardealul” și nici în alte ziare, și cum importanța lor trece peste accia a obicinuitelor manifeste, socotim ca o datorie a noastră să le păstrăm pentru posteritate în coloanele „Tribunei”.

Iată manifestele:

Iubiți Alegători,

Noi, alegători la diverse colegii din jud. Dolj, față de luptele, ce prin ziare și prieteni am auzit că au luat o proporțiune atât de înverșunată la voi, în vederea alegerii de la 3 Ianuarie 1916, la colegiul II de Cameră, credem de datoria noastră ca români și vecini ai voștri, a vă adresa această scrisoare cu care ținim a vă arăta că oricare ar fi nedreptățile sau fără de legile ce s'ar deslănțui asupra voastră de către autorități, să nu vă pierdeți curajul cetățenesc, și să mergeți pē calea ce vă impune datoria voastră către neam și să dați votul vostru pentru *alesul întregii Români: Octavian Goga.*

Ani dearândul, alegerile n'au avut decât o însemnătate relativă pentru administrația interioară a țării. Pentru întâia oară, dupe o mie de ani de suferințe, Românii din ținuturile Ardealului se adresează vouă, —fericiți!— spre a. da prin votul vostru și în persoana unui suflet mareț, unei minți alese, înțelesul desăvârșit al năzuințelor noastre de unire cu Românii de pretutindenți și pentru aceasta cerem dela voi să fiți la înălțimea timpurilor, să vă dați seama că între Goga, cântărețul patimilor și aspirațiunilor neamului, și adversarii lui din aceste alegeri nu încapē nici o șovăire.

Să vă dați seama că un neam întreg așteaptă dela voi semnalul primei victorii pentru reintregirea neamului românesc.

Să vă gândiți la prăpastia ce ați deschide între cei de aci și cei de dincolo de Carpați, dacă n'ați voi să cunoașteți datoria voastră.

Să vă gândiți că votul vostru pentru Goga este votul plebiscitului Rămâniei Mari, că dacă până acuma teama sau oroarea de prigonirile administrațiunei era scuzată când vă dați votul contra conștiinței voastre, neertate vor fi de veci, acestea, dacă v'ar opri acum, ca prin votul vostru să răsbunați sufletele celor ce au făcut grozavul sacrificiu să lupte pentru un popor care i-a asuprit, pentru o guvernare care i-a batjocorit, pentru o monarhie care i-a înșelat și trădat întotdeauna.

Mergeți dar cu inimă românească, și fără frică, faceți-vă datoria de alegători nu numai ai Romanatului, dar ai întregului românism; gândiți-vă că, votând pe Goga vă pregătiți vouă și copiii voștri o Românie mai mare și mai glorioasă, căci va fi România tuturilor Românilor.

Nicu Economu, fost vice president al Camerei și Senatului.

Iulian Vrăbiescu, deputat, fost prefect.

C. R. Geblescu, deputat, fost prefect.

N. Coandă, senator.

M. Oromulu, deputat, fost prefect.

Stefan Plessia, fost primar, senator și deputat.

Nae Guran, fost prefect, primar și deputat.

Stefan Rusănescu, fost senator.

Mișu Popp, fost deputat.

Iancu Pazu, fost deputat.

Mișu Economu, fost deputat.

Al. Georoceanu, profesor.

Al. Carianopol, avocat.

Al. Bărbulescu, profesor, fost Director al Liceului Carol I.

Ștefan Ionciovici, profesor, fost Director al școlii Normale.

D. Cosmoc, profesor.

Ștefan Ciuceanu, profesor.

Sică Georgescu, profesor.

Gigi Orman, avocat, mare proprietar.

Emil Sgoanță, avocat, fost avocat al județului.

N. Pața, avocat, fost Director de prefectură.

I. Chiurtu, avocat.

M. Donescu, avocat.

Ștefan Economu, avocat, fost Prefect de Poliție.

P. Verdeșcanu, fost president al consiliului Județean, mare proprietar.

Adrian Zeuleanu, avocat.

Petrache Colăreanu, avocat, fost prim ajutor de primar.

C. Radulian, avocat, fost magistrat.

C. Ionescu, avocat, fost magistrat.

I. Popescu, avocat, fost magistrat.

M. A. Angetescu, avocat, fost magistrat.

V. Antonescu, avocat, fost ajutor de primar.

Iorgu Băicoianu, mare proprietar.

Petre Economu, avocat.

George Graur, avocat.

Colonel Const. Toplicescu.

George Râmniceanu, avocat, fost magistrat.

Mihail Marescu, fost prefect și deputat.

Dinu Marescu, mare proprietar.

Anton Marescu, mare proprietar.

Alex. Marescu, mare proprietar.

Teodor Marescu, mare proprietar.

General Corvin, mare proprietar.

Iubiți Cetățeni,

De ani de zile strecurăm în sufletele copiilor D-voastră din focul sfânt al **idealului național** cu care ne-au încălzit și pe noi profesorii noștri.

De ani de zile le spunem că în afară de Regat trăiesc în amara robie a străinului încă milioane de Români, sânge din sângele nostru, și că numai uniți cu ei, noi putem întemeia un stat mare și puternic de care să se teamă în viitor vecinii noștri trufași și amenințători.

Ni se părea lucrul acesta ca ceva foarte îndepărtat și credeam că nu vom putea vedea cu ochii noștri împlinit acest vis frumos.

Marile evenimente din jurul nostru ne dau prilejiul să-l vedem apropiindu-se și să ne alipim la sân pe acest copil al suferinții de jalea căruia ne-au răposat și moșii și părinții.

Fi-vom noi așa de **indiferenți și fără de suflet** să nu punem mâna la zidirea marelui monument ce de veacuri așteptăm să se ridice?

Ne va mai răbda pământul când în ziua de 3 Ianuarie ne vom lipsi de marea cinste de a pune noi Români, cei dintâi, prin alegerea lui **Octavian Goga**, piatra fundamentală la monumentul României Mari?

Alegând pe **Octavian Goga** arătăm că am înțeles durerea celor ce ni l'au trimis și că ardem și noi de dorința de a încinge cu ei hora cea mare, **hora neamului** dela Tisa până la Mare.

De-ar fi să ne înșelăm în ziua de 3 Ianuarie, Dumnezeuule Mare, să ne închizi ochii și să nu ne mai vedem, să ne căutăm și să nu ne mai întâlnim, să pribegim cu toții în lumea largă, că nu ne-am înțeles menirea și am predicat în pustiu.

Const. G. Ionescu, profesor, fost senator.

Ștefan Ionciovici, profesor, fost director al școlii normale din Craiova.

Ștefan D. Petrescu, institutor pensionar.

Theodor Alimănescu, doctor în litere.

Ilie Constantinescu, profesor, fost director al Gimnaziului din Caracal.

S. Băleanu, profesor, fost director al Gimnaziului din Caracal.

N. Saftu, profesor, fost director al Gimnaziului din T.-Măgurele.

Marin Rădulescu, institutor, fost revizor școlar de Românași.

I. Grecescu, profesor, fost revizor școlar al jud. Românași.

Leon Grigorescu, profesor, fost director al Gimnaziului din Caracal.

G. Constantinescu, profesor.

N. Adam, profesor.

M. Mihăescu, profesor.

M. Rădescu, profesor.

3 Ianuarie, 1916.

DINTR'UN CAIET DE ÎNSEMNĂRI

Dela Octombrie 1868 până la 15 August 1870, când s'a început războiul franco-german, eram la Paris, împreună cu Dem. Laurian și Constantin Leonardescu, ca bursieri ai statului. Urmam cursurile facultății de litere dela Sorbona. Cu noi erau și tinerii ardeleni Ioan Lăpădatu și Ioan Bozoceanu, aceștia ca bursieri ai societății „Transilvania“, primul pentru litere, al doilea pentru științele pozitive. Fiind siliți a pleca din Paris, la 15 August, amândoi au luat doctoratul în Belgia și s'au reîntors ca profesori ai gimnaziului din Brașov.

Ne întâlneam adeseori seara. Și când Lăpădatu, cu vocea lui simpatcă, vorbea de suvenirile lui de acasă, de obiceiurile și viața românească din Ardeal, mi se părea că mă aflu în frumoasa și nefericită țară a copilăriei mele.

Dorbeam de literatură și de viitorul poporul nostru. — Știi istoria lui „Deșteaptă-te Române?“ — zise dânsul. Se vorbește că într'o seară, venind vesel dela o petrecere, soția sa i-ar fi zis în glumă, că e beat; și el l-a răspuns: îți voi arăta, draga mea, că nu sunt beat. Luă apoi hârtie, intră în cabinetul său și scrisese imnul național, pe care îl cetii peste câteva ore soției sale.

— Dar se vorbește în mai multe feluri de compunerea acestei poezii. Cugeta oare Mureșanu, când a scris această poezie, că nemurirea stă în vârful condetului său, ca și lui Rouget de l'isle, când a scris Marsellaisa? Eternitatea stă pe aripile unei oare, zicea poetul englez lung. Cu toate acestea, cred că nu gloria a fost motivul acestei fericite inspirațiuni, ci mai vărtos soarta cea tristă a poporului român și noul spirit al aceluși timp, care promitea popoarelor libertatea.

Ce frumoasă epocă era atunci, când seria Mureșanul Adevărată epocă de reînviere. Glasul muzei române se înălța ca un glas ceresc, ca o melodie sfântă din toate părțile. De o parte Mureșanul și Bariț, de alta Alecsandri, Bolintineanu, Sion, Eliade, Alexandrescu, întreagă generațiunea dela 1848. Al când cuget la acea epocă, ași dor

în lăcomia mea să sorb toată viața acelor vremi. Numai o direcțiune a mișcării naționale asemenea aceleia ne poate fi mântuitoare. Numai o evoluțiune rodnică în literatură, în politică și în toate ramurile activității naționale ne poate aduce o epocă asemenea aceleia, în care se cugeta și se vorbea cu o rară însufieșire de marele nostru ideal național. Acea mișcare a avut ca rezultat începutul înfăptuirii acestui ideal prin unirea celor două țări, care formează azi statul român, Piemontul României viitoare. Și, vai, puțini cugetă azi la timpul și oamenii de atunci.

— Domnește un fel de piroteală, zise dânsul. Trebuie să vină un om, care prin un alt „Deșteaptă-te” să ne trezească din această somnolență.

— Trebuie în adevăr o zguduire puternică, am adaus eu. Dar oare nu se află printre noi acel om? (Făceam aluziune la dânsul, având în vedere frumosul său debut în poezie). Gândesc că de unde e voință și devotament trebuie să iasă ceva.

Conversarea noastră din acea seară s'a încheiat cu amintirea marelui român N. Bălcescu. — Ce suflete! ce minte! ce om! Unde mai sunt azi astfel de oameni! Stilul lui e ca și inima lui, plin de dulceață și de energie, și cât se poate de românesc, e graiul poporului din România.

— Bună seara! zise dânsul. Mă duc; mi-am adus „Arhiva istorică” și „Revista română”. Mă duc să mă afund în ele.

— Du-te, frate, și lucrează. Când ne vom întoarce în țară, trebuie să ducem cu noi revoluțiunea.

Noi avem în vedere numai simțimintele și dorințele noastre, iar nu și pe al doilea factor al dezvoltării oricărui individ, ca și a oricărui popor, nu și mediul înconjurător, nu și împrejurările și evenimentele din afară. Nu șineam samă de adevărul, că cursul evenimentelor istorice este fatal, că nu omul e stăpânul vremilor, ci bietul om sub vremi, cum a zis nemuritorul Miron Costin.

Înapoiindu-mă acasă în acea seară, am scris o meditațiune mai lungă, din care am extras mai târziu următoarele versuri, închinăte memoriei lui I. Lăpădatu.

UNUI TÂNĂR POET 1)

Poet june, salutare, salutare bard iubite,
Care'n zarea dimineții, printre neguri îndesite,
Vii cu fruntea inspirată și cu sufletul în dor,

Inainte pe a ta cale! Un popor întreg te-așteaptă,
Ca să-i cânti reînvierea, să-i cânti imnul ce deșteaptă
Și aprinde'n inimi dorul de un saluic viilor.

Pune coarda lirii tale să dea glas care străbate,
De'nviere, de'nfrățire și de dulce libertate,
Căci a fi uniți și liberi toți Români de azi vor.

Când în orele de taină aduci arderi de iubire
La altariul armoniei, când pe-o scumpă suvenir
Al tău suflet se reîntoarce către țara ce dorești, —

BCU Cluj / Central University Library-Cluj
N'auzi tu, poete june, în a nopților lăcere
Un glas tainic ce pătrunde, glas de flacări, de'nviere,
Ce cu vântul se ridică de pe țermii românești?

În profetica-ți extază nu s'ara'atuncea ție
O imagine iubită? Nu vezi scumpa Românie
Nălțând fruntea încoronată cu laur triumfător?

Pe frumoasa ei câmpie nu vezi tu o horă mare?
Nu vezi frații ce-și dau mâna, dela Tisa pân' la mare?
N'auzi cânturi de triumfe? Nu vezi tu în viilor?

Cântă, bard cu părul de-aur, cântă imnul ce străbate
De 'nviere, de frăție și de dulce libertate,
Căci a fi uniți și liberi de-astăzi toți Români vor.

1) Aceste versuri s'au publicat mai întâiu într'un număr festival al secțiunii Craiovene a Ligei pentru unitatea culturală a Românilor, la serbarea aniversării de 24 Ianuar, în 1893.

CUGETĂRI

(SCOASE DIN ACELAȘI NUMĂR FESTIVAL AL LIGEI)

„Unde-i Ulptă traiană? Unde-i Apulum și Patruțsa?”
Cu acest suspin după mărirea din alte timpuri începe Papiu Ilarian istoria Românilor din Dacia superioară.

Mai dureroase ar fi cuvintele unui istoric viitor al Românilor, care atunci, când n'ar mai fi Români peste Carpați, ar întreba cu înfristare: unde este Ardealul? unde e cetatea de granit a Românismlui?

*

Ardealul cu munții din prejurul lui a fost în trecut fortăreața naturală a Românilor, a fost adăpostul și limanul lor de mântuire în vremile de grea cumpănă ale năvălirilor barbare. El e merit a fi în viitor temelia statului român. Și acestui stat i-e rezervat întâiul rang și cea mai însemnată misiune în răsăritul Europei, în viitoarea confederațiune a statelor balcanice.

*

Unitatea națională a Românilor e cerută de interesul națiunilor neolatine și germane ale Europei, și pentru Români e o condițiune de existență în viitor. Înăptuirea ei însă atârână, în primul rând, de la energia și cultura națională a Românilor.

Ideia unității naționale și dorința realizării ei pe tere-nul politic a existat totdeauna la Români, de când au început a avea o conștiință națională. Mihai Diteazul o realizase, ca un vis trecător, pe un scurt timp. Miron Costin o exprimă lămurit în scrierile sale. Ea strălucește ca cea mai mare idee națională în cronica lui Șincai, și Andreiu Mureșanu o celebrează în imnul său.

„În aceeași idee,—zice A. D. Xenopol în istoria Românilor,—rostită pentru întâia oară de Miron Costin, stau rădăcinile intelectuale ale unirii Românilor, atât a celei îndeplinite până acum, cât și a celei ce va să fie. Dacă Mihai Diteazul puse prin cuceririle celor trei țeri române prizașul unității neamului românesc, Miron Costin, proclamând ideea acestei unități, umplu acel cadru cu tabloul ce-i lipsea; și schițarea trasă de el, prin câteva linii, timpul o tot rotunzește, până când formele lui depline se vor arăta ochilor înmărmuriți în întregul și măestrul lui chip“.

*

O idee, ca să devină o putere, trebuie să fie sădită în inimă și să se zehimbe în simțemânt sau în pasiune și, popularizându-se, să formeze un curent. Când o generațiune întreagă crește cu ideea unității naționale în suflet, ea devine la timpul său o putere treststibilă. Așa s'a unit Italia.

M. Strajan.

REFLEXII ȘI GĂNDURI DE SĂRBĂTORI

Prin o învoire facilă, creștinii de pretutindeni au convenit a face din Crăciun o sărbătoare de închinare unui sentiment mai cald, mai nobil, «altruismului». S'a convenit ca aceste zile să fie a lepădare de egocentrism, și chiar în veacul nostru de egoism rigid, de goană după plăceri, în toate metropolele, s'a stabilit ca normă: cultul și recunoștință muncii desinteresate, adorarea jertfei sublime pentru binele obșteșc, pentru abnegația personală. Și creștinii se opresc în aceste zile, și ca pentru o mai curată prețuire, ci însăși uită câteva clipe plăcerile, voluptatea și se dedică altruismului, alinând o durere, ștergând o lacrimă pe care au văzut-o atât de des, dar deși stăpâni pe mijloace nu-și aduceau aminte că prin jertfirea unei neînsemnate plăceri proprii se poate șterge.

Se pune stavilă în aceste zile, sgomotului obscen vărsat în cuprinderea văzduhului orășenesc de localurile de plăceri. Și văzduhul curățit poartă pe undele sale mai curate chemările clopotelor la rugăciune.

Se sting lumânările în localurile imunde, și se aprind la altare, și'n sombrele case de ajutorare și binefacere.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Așa este pretutindeni, dar nu așa este la noi. Teatrul ne-a privit cu străluciri de felinare streine resfrânt de gămurile sale stinse, dar ne-a oprit în drum huetul nefast al altor nefaste localuri.

Cei dornici, de plăceri ușoare, cei cari câștigă cu ușurință, și fără scupul banul au continuat viața lor și în această noapte.

Și sgomotul răgușit a imprimat caracterul vieții bucureștene și'n seara de Crăciun.

Intrăm într'un nou an, și unul îl avem la spate... Atâta sânge și atâta durere ne încunjură... E cea mai săngeroasă sbatere împrejurul nostru, și frajii noștrii mor...

Ori în care parte ne îndreptăm urechea, ori din ce parte bate vântul, și crivățul nordic și suflarea dela meazăzi, ori de unde vine, ori încotro bate, ne aduce gemete de fraji și suspine crude...

Dar noi, în inima țării libere, ne urmăm veselul joc al vieții noastre stăpânite de voluptate...

În stepele Rusiei, în șuerul gerului ascuțit, înghiață lacrima soldatului român, lacrima fișnită la gândul despre noi, și tot așa sus, între sterpele stânci alpine, cu ochii pierduți în depărtări tremură Românul—și'nghiață așa, întrebător...

Și pe alte câmpuri, mor svârcolindu-se Români, în două tabere, cu un singur dor însă... și dincolo de Carpați, și dincolo de Prut, peste Dunăre și în afunzimile Siberiei... peste tot e atâta jale :

Numai la București nu se simte asta!

— La noi, nu se găsește o lacrimă curată de durere, ci lacrimi îmbelșugate pentru răniurile amoroase ale vieții zvâpăiate.

*

Dar poate furtivitatea de oameni de aci nu poate simți nici greul, nici jalea de dincolo de hotarele țării... Ea are urechea și ochiul ațintit la frământările din lăuntru, ea suferă de ranele țării, ea cere alinarea durerilor mai din preajmă, e preocupată de nevoile intime ale vieții noastre publice...? Și e drept că suferința se desprinde ca o umbră fantomatică din tot jurul nostru... și tot ce este mai aproape, e mai simțit, mai ardent?

— O nu! Nici nu cutez a mă gândi la nevoile refugiaților, nici la alte nenumărate și continue dureri ale țării și în deosebi ale păturii de jos.

O nu, mă gândesc la aceste strigăte în pusiiu.

Mă gândesc la acea minunată și neînțeleasă jertfă, la nobila abnegație a soldatului român, care de un an și jumătate ține strajă, vigilent la frontieră, degeră prin munți, ca să asigure liniștea țării sale, azi în pace, mâine în război, jertfiind și azi, sacrificându-se mâine, sobru, croic, fără crăneală, fără răsplată, ba și fără o dreaptă apreciere, și lipsit de stima și de iubirea cuvenită.

E frig, e ger, și n'are voie să părăsească locul; el se gândește la copiii lui, la satul său, cu tot ce-i este scump și drag în el, și, singuratic, cu ochiul treaz și mâna pe armă, postat la culmi sbiciuite de ger, el oprună lacrima de înduioșare ce-și face drum, gândind cu iubire la pământul său străbun, la satul drag, la comoara sa — patria. —

Și țara primește pacea și liniștea, rodul jertfei și abnegației sale, dar nu cugetă, nici măcar la această sărbătoare de cult, — să-i îndulcească greul, sa-i facă o bucurie prin un mic dar, în viața sa de devotament, de chin și de jertfă.

Toate acestea îmi vin în minte, cum trec pe stradă în seara de Crăciun, și deplângând această lume, răpită de plăceri, înconștientă, mă gândesc că din jertfa mare a celor mulți, din truda și durerea lor neprețuită, din sângele unora, și din straja chinuită a celorlalți obișduiți va răsări mâine mântuirea.

Nu poate să nu vină! Și, iarăși, numai dela cei mici, dela cei slabi, dela cei uitați, în aceste clipe de sărbătoare — numai dela ei poate să vină. —

A. D. Sasu

FORTIFICAREA FRONTIERELOR UNGARIEI DUPĂ RĂZBOIU

De vreo două luni încoace, de când Ungurii au câștigat convingerea că războiul european se va termina în favorul lor, se fac în presa ungurească, precum și în parlamentul țării, fel de fel de planuri pentru naționalizarea Ungariei după războiul victorios. Naționalizarea va consta în colonizarea teritoriilor nemaghiare cu Unguri aduși din Moldova, Bucovina și America și în colonizarea nemaghiarilor printre Unguri.

Problema aceasta preocupă în mod foarte intensiv opinia publică ungurească. În cele următoare dăm ca dovadă despre aceasta un articol al lui Bojnár János, apărut în revista contelui Tisza, „Szabadság” din Oradea mare. Articolul e intitulat: „Fortificarea frontierelor Ungariei. Transcolonizarea Ungurilor în forturile confinare ale naționalităților” și a apărut în No. dela 9 Ianuarie a. c. al revistei amintite. Iată-l:

„Furtuna războiului a scos la iveală pe adevărații demoni ai trădătorilor naționaliști. Fie că amintim pe preotul sârb, care în dosul altarului, prin firul telefonic condus prin apa Dunărei a comunicat prin graiu viu fraților lui Sârbi amănunte despre situația trupelor noastre, fie că amintim pe conducătoarea oficiului po din Sirmiu, care noaptea, prin raze luminoase transmise în negura nopții printr'o deschizătură mai mică sau mai mare, făcea același lucru prin aceste semne de telegraf (deschizătura mică indica: punctul, iar cea mare: linia), fie că facem o privire retrospectivă la Nord asupra semnelor de focuri ale Rușilor, cari își incendiau casele proprii, al căror preț înzecit îl primiseră anticipativ în ruble sunătoare,—trebuie să ajungem la convingerea că ni se impune să luăm noi măsuri pentru siguranța frontierelor noastre.

Aceasta a spus-o și contele Ștefan Tisza dela locul cel mai competent: din fotoliul de președinte al consiliului, în camera ungară, deci din locul, forul suprem, unde în cadrul unei legi potrivite se vor lua măsuri pentru siguranța frontierelor.

Deci, nu credem să săvârșim o muncă de prisos dacă încă de pe acum ne ocupăm de această chestie, așa, că pe când se va ajunge la elaborarea legii, parlamentarii să aibă o iconă completă și deplin cristalizată a opiniei publice.

Do două considerațiuni trebuie să ne conducă la luarea măsurilor pentru apărarea frontierelor, și anume: ea să se facă pe bază națională și din considerațiuni militare.

Apărarea frontierelor pe bază națională consistă în aceea, că statul ungar ca putere susținătoare de stat, va lua în posesiune perpetuă și în mod neînstrăinabil prin expropriere terenuri dela

frontiera țării într'o linie perpendiculară spre centru pe o fâșie de pământ în extindere de 10 klm., împrejurul întregii frontiere a țării. Valoarea unui jugăr catastral se va stabili după regiuni și în raport cu capacitatea de producție a terenului. Statul va plăti posesorului în bani gata valoarea pământului. În felul acesta, considerând, că lungimea frontierei în linie dreaptă face 500 mile geografice, adică 3750 klm., un teritor de vre-o 37.500 klm. pătr. din teritoriul patriei ar ajunge în posesiunea statului, ceace, computat în jugăre catastrale, înseamnă un teritoriu de vre-o 6 și jum. milioane jugăre catastrale. Examinând și partea financiară a chestiei, vom ajunge la rezultatul că întreg cuprinsul teritorului, computat în 100 coroane jugărul, ar costa 650 mil. coroane (aproape cheltuielile de pe o lună cât reclamă rășboiul). Această sumă s'ar acoperi printr'un împrumut de stat pe o durată mai lungă plătilib il de către populația țării.

După o astfel de limpezire a situației urmează impopularea părții utilizabile a teritorului cumpărat, respective transcolonizarea populației actuale (naționalitățile).

Avem 31 comitate (județe) confiniare, (socotind aci și Croația), deci populația respective o parte din populația alor 31 comitate ar trebui transcolonizată în alte comitate (județe); ce-i drept acest lucru ar întâmpina greutăți nemaipomenite, dar siguranța viitorului statului și siguranța activității pașnice și neturburate a națiunii merită aducerea oricăror jertfe și osteneli. Dacă în nebunia rășboiului ne-am putut măsura cu jumătate Europa, când nici o lege nu ofere scut, de sigur vom putea rezolvi și această gravă problemă, în vremuri de pace având scutul legilor.

Foștii proprietari (populația naționalităților) vor fi somați că, întrucât ar vroi să rămână și pe mai departe cetățeni ai statului ungar, să se oblige că în decursul unui timp limitat se vor stabili în unul din trei comitate (județe) designate de guvern.

Transcolonizarea se va face proporțional, în așa fel, că, tot la 100 locuitori Unguri să se vină 10 Germani, 10 Slovaci, 8 Români, 6 Croați, 4 Sârbi și 2 Ruteni. În nouile lor colonii, naționalitățile transcolonizate își vor putea înființa comunități bisericești, dar nu vor avea dreptul de a-și înființa școli, deoarece în viitor acest drept îl va avea numai statul singur; naționalitățile vor trebui să-și trimeată copiii la una din școlile publice din comuna respectivă.

Iată un tablou statistic după comitate (județe) al populației ce urmează a fi colonizată:

Comitatul și districtul (cercul):	Totalitatea sufletelor în mii a populației ce trebuie colonizată.	
	Singular.	Total.
Treiscaune :		
Chezdi	3	—
Arba	5	—
Șepși	13	21

	Singular.	Total.
Ciuc :		
Felesik	—	—
Giurgeu-Tulgeş	10	—
Cason-Alcsik	—	10
Bistriţa-Năsăud :		
Rodna-veche	28	—
Iad	31	59
Maramurăş :		
Ökörmezö	31	—
Taraczviz	33	—
Tiszavölgy	30	—
Vişeu	40	138
Torontal :		
Alibunar	30	—
Antalfalva	40	—
Panciova	60	130
Timiş :		
Biserica-albă	36	—
Cubin	48	—
Vârşet	30	112
Caraş-Severin :		
Bozovici, Iam	30	35
Caransebeş, Moldova	35	30
Orşova	28	158
Hunedoara :		
Orăştie	28	—
Petroşeni	30	—
Pui	18	—
Haşeg	43	117
Sibiu :		
Sibiu	25	—
Sălişte	16	41
Făgăraş :		
Arpaşul-inferior	23	—
Făgăraş	21	—
Şercaia	23	—
Bran	23	90
Braşov :		
Felvidék	19	—
Hétfalu	8	27

31 comitate (judeţe), 97 cercuri (districte), 2 mil. 900.000 suflete.¹⁾

1) In judeţele slovăceşti şi sârbeşti le-am omis din lipsă de spaţiu. (N. Red. „Tribuna”).

Iată rezultatul: 2 milioane 900 mii de suflete de ale naționalităților trebuie icuite în populația maghiară de 7 milioane mai îndepărtată de frontierele țării, în comitatele următoare: Abaujtona, Bichis, Borșod, Cenad, Ciongrad, Strigoniu, Alba, Gömör, Győr, Hajdu, Heveș, Hort, Jásznagykun, Komárom, Nógrad, Pesta, Somogy, Šopron, Szabolcs, Tolna și Vesprim.

Transcolonizarea se va face după următoarele principii:

1. În regiunile dela frontiere va fi colonizată numai populație pur sang maghiar, adică familii, în cari soțul și femeia sunt de origină pur sang maghiar.

2. Grănicerii vor fi supuși disciplinei militare; în cazuri de transgresiuni și delictes vor fi trași la răspundere de către tribunalul militar.

3. Proprietatea lor, pe care au primit-o dela stat, trece dela tată la fiu, dar ea nu poate fi îngreuiată de datorii și nici nu poate fi înstrăinată(?)

Populația transcolonizată numai în parte va fi, firește, înlocuită de grăniceri, dar pentru a se evita depopularea comitatelor (județelor) locuite de naționalități, vor fi readuși în patrie Maghiarii din străinătate cari apoi, pe lângă condițiuni favorabile de colonizare, vor fi colonizați în localitățile naționalităților transcolonizate. În străinătate trăesc în prezent vră-o 850 mii Maghiari, adică $\frac{1}{3}$ parte a populației ce trebuie transcolonizată.

Din consideratiuni militare (strategice) să ne fortificăm frontierele întocmai cum se obicinuește aceasta a se face cu fortărețele: cu subminări, garduri de sârmă, așezarea unui imens număr de tunuri și sentinele permanente. Sentinelele își vor avea locuința acolo la frontiere, în căsuliile construite de dânsule, așezate în tranșee la distanță de câte 1 km. una de alta. Fiecare atare căsuliie ar încăpea câte 20 soldați, din cari jumătate ar fi permanent în serviciu și la distanțe de 100 metri unii de alții ziua-noaptea ar face pază frontierelor. În consecință, în acest scop am avea trebuință de 75 mii soldați, dar în schimb am avea o apărare ideală la frontiere. Soldații ar fi schimbați tot la 14 zile, respective ar fi trimiși tot în alte regiuni pentru ca în felul acesta fiecare soldat să aibă o deplină orientare în oricare regiune.

Luând contingentul de pace al armatei monarhice ca bază de computare, fiecare om în fiecare an ar ajunge de 2 ori în serviciu, în timpul serviciului de 3 ani fiecare ar ajunge de 6 ori în serviciu de pază.

Că ce scopuri secundare ar mai servi această ideală apărare a frontierelor, voiu arăta aceasta numai în treacăt. Scopul principal: liniștea neturburată a populației țării ar fi asigurată pe deplin, întrucât nu ar mai exista teama unei invazii prin surprindere. Disonanța, care — e regretabil — mai există și azi între naționalități, fiind în permanent contact și servind aceluiși scop comun, pe încetul, s'ar contopi în cea mai pacinică armonie, ba mai mult, înruidirea raselor prin căsătorii va servi și scopuri eugenetice, s'ar produce o îmbunătățire a sângelui și s'ar promova reînnoirea rasei. Porturile (costumele) naționalităților, datinele acestora, ce-i drept pe încetul vor dispărea, dar le-ar lua locul știința și cultura, care prin puterea lor înălțătoare și aducătoare de folos și asigurătoare de câștig și a unei vieți fihnite și fericită, în curând ar face să se uite alipirea pioasă față de datinele și tradițiunile naționaliste.“

Credem că din acest articol se vor putea convinge toți miopii politici despre credința lor greșită, care în împrejurările de față echivalează cu trădarea de neam, — că, după războiul Ungurii le vor recunoaște Românilor jefurile făcute și le vor acorda o libertate de dezvoltare culturală și politică așa precum o merită. Când scriem aceste cuvinte, ne gândim în special la d. P. P. Carp, care avea naivitatea de a spune înainte cu câteva luni aceste cuvinte de o naivitate extrem de dureroasă pentru noi:

„Rezultatul victoriei austro-ungare ar fi cu siguranță (!!) un spor de dreptate. Căci în fine, ce vor Românii de dincolo? De îndată ce ei își sacrifică viața și averea cu același eroism, cu care o fac Maghiarii, nu sunt ei în drept să ceară, ca, egali pe câmpul de luptă față de gloanțele dușmanilor, să fie, odată victorioși, și egali față de legile cari regulează viața lor comună sub coroana sfântului Ștefan, “Cf. P. P. Carp: România și războiul european”, București, 1915).

Cine poate scrie în vremuri ca acestea, astfel de naivități, dovedește că nu cunoaște absolut de loc politica statului vecin. Un astfel de om poate duce neamul la peire.

CRONICA

Politice și Culturale.

Rezultatul celor două alegeri parțiale din 3 Ianuarie. — *La Caracal*: Octavian Goga 267 voturi, V. Oroveanu lib. 356 voturi, Rađu Ivănescu, marghilomanist, 234 voturi.

La Galați: Părintele Lucaci 956 voturi, Petrovici lib. 792 voturi, Fortunescu marghilom. 190 voturi. Dr. Raconschi, socialist, 109 v.

În amândouă locurile s'a declarat balotaj.

Retragerea candidaturilor naționale. — Comitetul „Federației Unioniste”, luând în discuție faptul dacă trebuie să se mai mențină sau nu candidaturile la balotaj a părintelui Lucaci și a d-lui Octavian Goga, a dat următorul comunicat:

„Federația unionistă care a sprijinit candidaturile naționale a părintelui Lucaci și a d-lui Octavian Goga, pentru a da Ardealului dovada înțărării noastre de a desrobi pe românii subjugăți, față cu lupta sălbatecă dusă de guvern în contra acestor candidaturi, a rugat pe părintele Lucaci și pe d. Octavian Goga să renunțe la alegerile de balotaj.

„Federația unionistă nu voiește să se facă complice la o asemenea scoborire a Idealului național și, lăsând guvernului răspunderea care ne duce la retragerea acestor candidaturi, va lua măsurile ce se impun în urma noiei situațiuni ce s'a creiat prin catitudinea guvernului în aceste alegeri”.

În urma acestui comunicat, atât părintele Lucaci cât și d. Octavian Goga și-au retras candidatura, iar în alegerile de balotaj care au avut loc în ziua de 10 Ianuarie au fost declarați aleși: la Galați, d. Petrovici, și la Caracal, d. Oroveanu, ambii candidați ai guvernului.

Visurile nu-s permise!—În Nr. 4 al „Gazetei Transilvaniei” din Brașov un învățător publică un articol în legătură cu războiul și cu consecințele lui, supt titlul: «Avem un vis...» Care e visul bietului învățător român, nu putem ști, căci articolul e mai mult de jumătate șters de cenzura ungurească Cum, canalia valahă cutează să viseze că după război va răsași și steaua ei? Dar o astfel de obrăznicie trebuie pedepsită în mod exemplar. Ungaria a Unguritor și numai a Ungurilor,—asta e deviza timpului de acum!

„*Ardealul*”, „organul Federației Unioniste din Romanai”, apărut în vederea alegerii d-lui Goga, a încetat cu No. 12.

A fost o fraie cinstită și bine scrisă, dar care n'a putut face în trei săptămâni ceea ce s'a neglijat, intenționat, o jumătate de secol.

O garcă romțească.—Trebuie să înregistrăm printre multele gazete germane cari apar de o vreme încoace și „organul național cotidian” *Garda*, care apare de un timp încoace în București (str. Șelimbarg No. 16) având ca proprietar pe I. L. Catina, iar ca girant responsabil pe S. Negulescu. Numele tipografiei în care se tipărește această „Gardă”, nu e îndecat.

Limba românească în armata Austro-Ungară.—„Românul” din Arad (18 Dec) scrie că marele ziar militar vienez «*Rundschau*», care are strânse legături cu ministerul de război, dă de știre că s’nu luat măsuri ca pe lângă diferitele birouri militare să funcționeze instructori maghiari, croați, boemi, poloni, ruteni, sloveni, italieni și francezi. Instructori români însă nu!

O universitate ruteană în Cernăuți.—Ziarele din Viena anunță că guvernul austriac a hotărât să satisfacă vechea dorință a rutenilor din Galizia de a le înființa o universitate ruteană.

Înainte de război, rutenii ceruseră ca una din cele două universități polone din Galizia și aceea din Lemberg să fie rutenizată. În jurul acestei chestiuni, au fost lupte politice înverșunate între poloni și ruteni.

Acum vre-o 8—10 ani, studenții ruteni, arestați pentru o manifestațiune organizată cu acea ocazie, au făcut cunoscuta grevă de foame. Azi dorința rutenilor se îndeplinește. Sediul universității nu va fi la Lemberg, ci în alt oraș rutean care nu a fost fixat încă. Pe noi ne interesează știrea ziarului rutean *Dilo* că noua universitate ruteană va fi conștopită cu aceea din Cernăuți. Nu cumva guvernul austriac vrea să rutinizeze universitatea germană din capitala Bucovinei, prefăcând acest vechiu pământ românesc în centru de propagandă politică și culturală slavă? Neutralitatea românească îi permite, ce e drept, toate îndrăznelile.

O revistă germană despre războiul în șapte limbi.—La Hamburg apare de aproape un an de zile, o revistă în șapte limbi, cuprinzând ilustrații de pe câmpurile de luptă. Revista se cheamă *Welt im Bild, De Wereld in Pictures, Le Monde illustré, El Mundo ilustrado, O Mundo ilustrad, Al șaptelea tillu e turcesc!* Textul e de asemeni în șapte limbi. Ce stupidă ironie a sorții: o revistă turcească la Hamburg!

† *Un anahronism: Moartea lui Ludovic Mocsáry.*—În săptămâna trecută a murit în Ungaria ultimul maghiar, care a avut naivitatea de a crede în posibilitatea unei conviețuiri pacifice între Unguri și Români, conviețuire bazată pe considerarea frățească a Românilor din partea Ungurilor. O viață întreagă — și o viață lungă de 90 de ani—a vorbit și a scris în sensul acesta Ludovic Mocsáry, atât în parlament, cât și în presă, dar nimeni nu l’a băgat în seamă, afară de Români. Noi l’am socotit totdeauna de un prieten al nostru, Ungurii însă l-au luat drept naiv sau nebun.

Acum când Mocsáry trece la cele eterne, cu el dispăre cel din urmă reprezentant al ideilor politice ale lui Szécheny, Eötvös și Deák, a căror moștenire Ungurii au îngropat-o de atâta vreme, în cât amintirea ei astăzi, prin moartea lui Mocsáry, are înfățișarea unui adevărat anahronism.

Dormi în pace, bătrâne Mocsáry! Ai fost un om naiv și bun, dar pe mormântul tău nici un ungar nu va depune o floare.

Doar vre-o mână pioasă de Român de nu se va gândi să-și presare mormântul cu flori... mâne, când vremurile vor fi dat dovada că o conviețuire prietenească între Unguri și Români o poate aduce cu sine numai războiul..

Execuțiunile politice în Austria. — Citeam dăunăzi într'un ziar din Pesta, în *Pester Lloyd*, o statistică a execuțiilor politice în Rusia. Cifra era enorm de mare: Fiecare an au murit în Rusia mii de persoane pentru credințele lor politice. Ziarul unguresc adăuga, plin de groază, că acesta e motivul de căpetenie pentru care Rusia trebuie răpusă: autocrația rusă e un călău barbar care execută atâți oameni, pătrunși de sfințenie unei idei politice. Citim acum o nouă statistică de execuțiuni politice., din Austria. După știrea unui ziar italianesc, în timpul războiului european. au fost executate în Austria (fără Ungaria): în Triest 230 de persoane, în Fiume 60, în Istria 90, în Dalmația 118, în Moravia 350, în Bosnia și Herțegovina 180, în Boemia 720, în Galiția 480, în Croația 477 și în Bucovina 330.

Cu totul 3095 de persoane, executate pentru „inaltă trădare”, reală sau pretinsă. Cifrele acestea au o putere de elocvență înfiorătoare. Ori ce comentariu ar slăbi efectul lor. Nu putem decât cel mult să subliniem deosebita atențiune ce s'a acordat Bucovinei contelui Meran, guvernatorul care a dat cunoscuta circulară de a împușca pe trădători „chiar și în baza unei simple bănueli”, cum se spunea textual. Dacă în Boemia, o țară inspirată de vechi și înversunate sentimente anti-austriace, s'au executat 720 de persoane, în blânda Bucovină, a cărei populație se raportă la populația Boemiei ca 1: 7, au fost „descoperiți” și uciși 330 de „trădători”, aproape jumătate cât în Boemia.

A fost probabil un semn de deosebită milă împărătească pentru urmașii lui Ștefan cel mare..

Pester Lloyd avea dreptate când spunea de Rusia: o țară cu un astfel de regim politic trebuie învinsă și desființată.

Vacanțe școlare lungi.—Foarte lungi ni se par vacanțele școlare de Crăciun în România. Mai întâi ministerul le fixase dela 23 Decembrie până la 8 Ianuarie; îndată după anul nou însă le-a mai prelungit cu trei zile, până la 11.

În Ungaria vacanța de Crăciun se începe la 23 Decembrie și se termină la 3 Ianuarie.

Vacanța prea lungă și vecinicele fixări de vacanțe au și un efect demoralizator asupra tinerimei școlare.

O revistă bună.—«A apărut eleganta revistă *«Ilustrațiunea»* de sub conducerea D-lor Lt.-Colonel Const. L. Botez și Lt. George Ariteanu, numărul pe Decembrie 1915 cu articole semnate de Academicianii *Dr. Istrati, N. Iorga, I. Ursu, I. Nistor etc.*, cu 60 splendoroase gravuri în culori, copii după stampele pictorilor Bouquet, etc., pânzele pictorilor Kimon Loghi, Bulgăraș, D-ra Nestorescu, Marinescu-Vălsan, Tâmpoanu, Comanescu, sculptorul Pavelescu-Dimo etc., versuri și proză semnate de Radu Rosetti, Religis, Gregorian, Pora etc., cu cronici ilustrate relative la aviație, teatru, muzică, modă, etc.

Revista pe hârtie cromo superior, format mare ca „*L'illustration*.” Abonamentul 24 lei anual. Redacția și Administrația str. Pompiliu Eliade No. 3 București.”

Apărătorii intereselor germane.— Auzim foarte des că aderenții curentului național iubesc mai mult Franța sau Anglia decât România și că apără, prin politica lor, mai mult interesele franceze de cât pe cele românești.

Noi nu suntem nici filofrancezi, nici filoruși, spun ei; înainte de ori ce suntem *români*.

Astfel grăiesc acești buni români care iubesc cu multă înflăcărare... Germania. O mică probă.

Guvernul român a răușit să vândă Angliei în condiții foarte avantajoase 80.000 de vagoane de grâu. Era în interesul evident al țării ca să facem acest gest de independență economică față de Austro-Germania, care, crezându-se singura noastră cumpărătoare, încercase să scoboare prețurile și să obție și desființarea taxelor de export. Monopolul austro-german asupra cerealelor noastre. atât de primejdios, trebuia înfrânt și—trebuie să o recunoaștem ca un merit al guvernului—acest scop a fost atins prin vânzarea celor 80.000 de vagoane. Prețurile grânelor noastre nu vor scădea, dimpotrivă, vor trebui să se urce, și taxele de import, acest prețios izvor de venit pentru tezaurul public, în vremea deficitelor bugetare de acum se vor menține și pe viitor. Deci: câștig și pentru stat și pentru proprietari. S'ar crede că nici mintea cea mai perversă nu ar putea găsi ceva de criticat în această vânzare. Ei nu, apărătorii fervenți ai «intereselor românești» de care vorbeam mai sus spunegă de furie. „Moldova“ d-lui Carp injură ca la ușa cortului. Ea ar fi preferit să vindem mai bine nemților cu prețuri mai mici, fără taxă de export și să primim pentru marfa noastră pipăibilă plata în bani austriaci, lipsiți de orice valoare serioasă. Așa înțeleg ei să apere «interesele exclusiv românești» și pe ale d-lor von dem Busche și Czernin.

Iar nouă nu ne rămâne decât să ne îndărătnicim în «orbirea» noastră „franco“ și „anglofilă“.

Ciuma religioasă.—*Jos popii! Jos prostia!* În vremuri ca acestea, când în toate țările culte ale Apusului, se constată o puternică reînviere a sentimentului religios, la noi apar broșuri cu titlul pus în fruntea acestor rânduri cari consideră religia ca o ciumă. Broșura din chestiune, scrisă într'un ton de o vehemență și de o inconștiență fără pereche, a apărut în editura revistei bilunare de liberă cugetate „*Rafiunea*“ din București și are ca autor pe I. Most. (16 pg. 10 bani).

Semnalăm apariția acestei broșuri în ediția a II-a, ca un simptom destul de caracteristic pentru viața culturală a țării românești.

D-1 Al. Cazaban, cunoscutul autor, s'a specializat în timpul din urmă în materia schițelor satirice cu ascușiș politic.

Nemții și nemțofilii sunt tratați în bucățile sale din „*Flacăra*“ (de ex. bucata din urmă, *Herr Meister*) cu un sarcasm mușcător care nu are nimic din ariditatea unei propagande politice prin articole de fond de ziar. Sub energia satirei, sub justetea observației sale, se simte totuși aceea ce lipsește celor mai mulți din scriitorii noștri: un ideal politic. În vremurile de astăzi, în epoca Argezilor, Galactionilor și a comunicatelor comiteului S. S. R. acesta, pe lângă talentul său, este cel mai de seamă merit al d-lui Al. Cazaban și ni-l face și mai simpatic.

D. N. Iorga despre candidaturile dela Caracal și Galați.— Intreaga presă naționalistă de toate nuanțele politice, a sprijinit, în cuvintele cele mai căduroase, candidaturile celor doi ardeleni. Excepție a făcut doar „Viitorul” și presa d-lui Marghiloman, incolo toate ziarele au văzut în dd. Goga și Lucaciu candidați naționali în serviciul neamului românesc întreg. Iată aci părerile d-lui N. Iorga, care, se știe, are o atitudine dintre cele mai favorabile guvernului actual:

„Oricine ar susține aceste candidaturi și contra oricui, ele trebuie primite.

Pentru mai multe motive :

1. Pentru că în anul Mântuirii 1916 nu poate vota un Colegiu din România, stăpânită întreagă de cel mai nobil ideal, pe d. moșier Radu Ivănescu, reflectat din oglinda politică a d-lui Marghiloman.

2. Pentru că e inadmisibil să se dea voturi cuiva ca profesorul Petrovici din Galați, care, în împrejurări festive, ridică la ceruri un om pentru a-l combate și înjosi când se află în calea interesului său personal.

3. Pentru că, oricâte greșeli ar face Ardelenii de aici, suntem datori a plăti față de ei toată datoria uriașă pe care o avem față de aceia a căror tragică jertfă n'am putut-o împiedeca.

4. Pentru că nu putem oferi străinătății dușmane spectacolul căderii Ardelenilor cari reprezintă prin numele și trecutul lor o întreagă politică.

Dacă în Camera Ardelenii aleși vor face o politică de partid, ei bine, vor fi tratați după cum, prin aceasta, ar merita-o.

Dar a opri aceste glasuri de a se face auzite în Camera pițigoilor estetici ar fi una din cele mai grave greșeli pentru toți aceia cari ar contribui la săvârșirea acestui act reprobabil”.

O nouă plagă: sifilisul și tuberculoza.— Ziarele ungurești spun că în Ungaria s'a ivit o nouă plagă: Sifilisul și Tuberculoza. S'au răspândit în cursul războiului într'o proporție spăimântătoare. Prefectul poliției din Budapesta d. Dezső Boda, în raportul său pe luna Decembrie 1915, a expus Consiliului comunal creșterea îngrijitoare a acestor două flageuri.

Explicația fenomenului e simplă. Cât privește tuberculoza ea e urmarea marilor suferinți fizice ale soldaților în front, și ale imposibilităților de a se da bolnavilor cuvenita îngrijire și hrană la prima manifestare a boalei. Lipsa de alimente, scumpețea și mizeria generală face ca și în sânul populațiunii civile ca boala să se întindă mult mai repede ca în timpuri normale. Presa din Ungaria cere măsuri grabnice încă acum, în timpul războiului, căci după război ar fi prea târziu, răul întinzându-se și prinzând rădăcini prea adânci. Cum Budapesta de altfel e un oraș cu o stare sanitară bună, ne întrebăm cari vor fi oare proporțiile răului în populația rurală românească, lăsată și în timp de pace fără medici și bănuț de cea mai cumplită mizerie, în timpul războiului.

După trecerea acestui război, vom vedea, abea atunci, că populația românească din Ardeal a fost decimată și secerată cu aceeași furie în front ca și acasă. Mitralierele dela spate fac adesea mai multe victime ca cele din față...

A reapărut „Facla”.—Revista d-lui N. D. Cocea a reapărut pentru a treia oară, de astă dată având o atitudine foarte ostilă nemților. Pentru atâta ni-ar putea fi simpatică. Dar ne e greu să ne împăcăm cu acel sarcasm ucigător care exhalează din fiecare rând al „Faciei”, cu acea critică pur destructivă care nu e în stare să arate calea binelui și să călăuzească pe cineva spre ea. Cu atâta talent și inteligență, unite cu o ferocitate aproape canibalică, dar lipsite și de ultimul dram de sentiment uman și național—in sensul adevărat al cuvântului—„Facla” va fi și de aici înainte ce a fost înainte o publicație care nu va putea edifica pe nimeni.

„Politica” d-lui T. Râșcanu.—La Iași apare în anul al doilea, o revistă lunară filogermană sub titlul „Politica”. având ca director pe d-nu Teodor Râșcanu. Numărul pe Decembrie 1915 al ei cuprinde un articol al d-lui Ilie Bărbulescu, profesor la universitatea din Iași, intitulat: „Pentru neutralitate și dinastie diplomatică (!) și un al doilea articol al d-lui Râșcanu: „Românii și Ungurii: Pentru a o învedera complectă rătăcire a d-lui Râșcanu e de ajuns să cităm din articolul d-sale următoarele rânduri: „Mai curând cele 8—10 milioane de unguri sunt în pericol de a fi deznaționalizate cu timpul, de germani, jidani, români și sârbo-croați decât maghiarii să-i primejduiască pe toți aceștia. Nu noi ne apărăm în contra unguirilor, ci unguirii se apără în contra noastră, și slava Domnului românul are calitate deznaționalizatoare...”

Evoluția politică a Transilvaniei în mod firesc se face înspre autonomie, fie că acea autonomie va fi căpătată cu concursul statului român (!) fie că va fi smulsă de ardelenii ei singuri (!). Iar autonomia odată căpătată împrejurările istorice pot ori când face ca Transilvania să fie Rumelia României”.

D-l Râșcanu habar nare de evoluția politică a unguirilor, despre care vorbește într'o totală cunoștință.

Tot atât de interesant e și articolul d-lui Ilie Bărbulescu, care e un cap doperă de zăpăceală. D-l B. scrie: la 1915 astfel de înțelepciuni: „Dacă înțelegem adânc (!) situațiile internaționale, va trebui să căutăm a ne mări nu prin acțiune războinică, căci am avea de luptat nu cu o turcie sau o mică bulgarie oarecare, ci prin *acțiune diplomatică*, adică printr'o *dinamică diplomatică*. Numai pe această din urmă cale lucrând, nu ne vom izbi de Austro-Ungaria și Rusia fiindcă rezultatele ce am obține în acest chip, el ar avea și cu consimțământul amândoror acestor vecini. N'avem decât să fim deștepți și îndemânatici diplomaticește”.

Așa scrie la 1915 un deștept și îndemânatec profesor universitar român din orașul Unirii.

Un așa cap ar trebui chemat la cârma țării!

Bătrânii sub arme. — Glotașii din părțile românești ale Ungariei, născuți între anii 1865—1872, au fost somați să se prezinte la serviciu militar activ pe zilele de 28—31 Dec. v. 1915. Recrutările celor de 50—55 de ani vor avea loc peste câteva săptămâni.

Dacă va mai dura războiul un an, nu vor scăpa nici moșnegii...

CĂRȚI PRIMITE LA REDACȚIE

- Alex. Lăpădatu*: Un mănunchiu de cercetări istorice, București 1915, 173 pg. 2 lei.
- Alex. Lăpădatu*: Doi cărturari brașoveni din sec. XVIII câte-va ca documente împotriva Unirii. București, 1915, 29 pg., prețul neindicat.
- G. G. Danielopol*: Situațiunea financiară și nevoile agriculturilor. Buc. 50 pg. 50 bani.
- A. Maior, 1916*. Poem alegoric în patru părți. București, 45 pg. 1 leu.
- F. St. Gorj-Craiova*: De anul nou. Urare Impăratului stăpânitor al Românilor de peste munți. Tip. „Ziarul Poporul”. Str. Unirii No. 4. Prețul benevol. (În folosul Ardelenilor pribegi). 4 pg.

BIBLIOGRAFII

A apărut:

„*Palatul de Justiție*”, anul I, No. 1.—Revistă juridică, sub conducerea unui comitet de avocați. Apare de două ori pe lună. Aban. pe un an 8 lei. Red. și Adm.: București, Calea Victoriei 60.

„*Curierul Bălciului*” an. I, nr. 5, ziar de interese locale. Apare la Bacău. Abonamentul 10 lei pe an.

POȘTA REDACȚIEI

„*Propășirea*”, revista societății elevilor liceului din Focșani. La cererea D-voastră vă trimitem cu plăcere revista în schimb. Am fi foarte mulțumiți, dacă am putea afla că ea e citită cu drag de membrii societății elevilor din orașul, care era odată granița între două țări românești. Dacă tineretul României ar cunoaște mai deaproape Ardealul și suferințele lui, l-ar iubi mai mult și ar face să se apropie ceasul în care să dispară toate granițele vitrege dintre fiii aceluiaș popor. Nu e de ajuns să se strige „Trăiască Ardealul!” El trebuie cunoscut cât mai deaproape, cel puțin în aceste vremuri mari.

S. P. București.—Vă înșeală memoria cu desăvârșire. Nicio dată nu l-am lăudat în viață noastră pe V. Drumarul, ba nici nu l-am pomenit măcar vreodată. Dinpotrivă, atunci când am aflat că lumea cetitoare crede că noi, tăcând, îi aprobăm scrisesele, am declarat că acestea îl privesc numai pe autorul lor. Despre aceasta vă puteți convinge din Nr. 20 și 24 al revistei noastre.

Că de vre-o 2—3 luni încoace Drumarul nu mai scrie nimic și nu se mai agită, aceasta îl caracterizează exclusiv numai pe el. Suntem fericiți că nici pentru faptele și scrisesele lui și nici pentru tăcerea lui nu ne poate face nimenea răspunzător pe noi.

Toate cererile de abonament, schimbările de adrese, reclamații asupra numerilor neprimite, plata abonamentelor se vor face la Administrația revistei: Craiova, Tipografia „Ramuri“, Str. Liceului No. 5.

ABONAMENTUL:

1 an — 10 lei

|

6 luni — 5 lei